

BEROEPSKWALIFICATIEDOSSIER

Kantwerker

//////////////////////////////////////
BK-0239-2

1. Globaal

1.1 TITEL

Kantwerker

1.2 DEFINITIE

Het vervaardigen of ornamenteren van textielproducten op basis van één of meerdere kanttechnieken teneinde een op maat vervaardigd kantwerkstuk af te leveren.

1.3 EXTRA INFORMATIE

De kantwerker vervaardigt of ornamenteert textielproducten op basis van klostechnieken, naaldkanttechnieken en/of Lierse kant-perlage-borduurtechnieken. De uitoefening van één of meerdere van deze drie technieken bepaalt het beroep van de kantwerker. De textielproducten zijn: accessoires (waaier, stola, tassen, kragen, juwelen), kostuums (ceremoniële kostuums, theaterkostuums), versieringselementen, haute couture, luxueuze confectiekleding, wanddecoratie en tafeldecoratie.

Afhankelijk van de techniek gebruikt hij/zij klossen(kantklossen), naald en draad (naaldkant) of een fijne haaknaald, garens, parels , pailletten (kant-perlage-borduren). Ook verschilt de patroonachtergrond van de verschillende technieken (kloskussen, stof, kant-perlage-borduurraam) en gebruikt hij/zij slagen, steken of siergronden.

De kantwerker oefent wel, ongeacht de technieken die hij/zij hanteert, dezelfde activiteiten uit.

1.4 SECTOREN

- Overige Ambachten

1.5 BETROKKEN (ARBEIDSMARKT)ACTOREN

Hoofdindieners

Kant in Vlaanderen vzw

Mede-indieners

Vzw Kanteljé

Expertisecentrum Kant

Artistieke school voor Kunstnaaldkant

1.6 REFERENTIEKADER

Gehanteerde referentiekaders

- Competent-fiche (SERV): B180401 Kunstwerken in textiel maken, 18 december 2014

Relatie tot het referentiekader

Bijna alle activiteiten uit de Competent-fiche 'Kunstwerken in textiel maken' werden geheel of deels in dit dossier overgenomen, geïntegreerd en verder aangevuld.

De activiteiten "Monteert het weefgetouw" en "Zet het weefgetouw stop en haalt het werkstuk af" werden niet overgenomen omdat dit niet wordt uitgevoerd door de kantwerker.

Drie activiteiten werden door de vertegenwoordigers van het beroep toegevoegd: "Maakt een patroon of past een bestaand patroon aan in functie van de opdracht", "Bereidt het werk voor in een logische volgorde" en "Voert herstellingen uit op kostuums" aangezien deze activiteiten volgens hen een essentieel onderdeel vormen van de basiscompetenties van de kantwerker.

2. Competenties

2.1 OPSOMMING COMPETENTIES

Activiteiten	Vaardigheden	Kenniselementen per activiteitenblok
--------------	--------------	--------------------------------------

	Cognitieve	Probleemoplossende	Motorische	
1. Bepaalt samen met de klant de kenmerken van het te realiseren werkstuk				
• Stelt vragen over de wens van de klant/opdrachtgever	✓			<ul style="list-style-type: none"> • Kennis van de verschillende grondstoffen en materialen van kant en/of borduur en perlage • Kennis van technische (siergrond)tekeningen; codes en symbolen
• Stelt de kenmerken van de opdracht vast (ontwerp, tekening, aard van het materiaal)	✓			
• Bespreekt de opdracht aan de hand van een eigen of door de klant aangeboden foto, schets of technische tekening	✓			
• Schat de haalbaarheid van de opdracht in	✓			
• Geeft informatie over het te verwachten resultaat	✓			
• Stelt materialen en toepassingen voor die beantwoorden aan de technische vereisten, de noden en aan het budget	✓			
• Berekent de benodigde grondstoffen en manuren voor een bepaald werk	✓			
• Schat of berekent de kosten	✓			
• Spreekt de prijs en de uitvoeringstermijn af	✓			
2. Maakt een patroon of past een bestaand patroon aan in functie van de opdracht				
• Tekent zelf een ontwerp of past een bestaand ontwerp aan			✓	<ul style="list-style-type: none"> • Kennis van technische (siergrond)tekeningen; codes en symbolen • Grondige kennis van kantpatronen en/of borduur-en perlagepatronen • Grondige kennis van manuele kanttechnieken (klostechneken en/of haaknaaldkant-, borduur-en perlagetechnieken en/of naaldkanttechnieken) • Grondige kennis van kantsoorten en/of borduur-en perlagesoorten
• Maakt een patroon, prikking of technische tekening met te gebruiken siergronden			✓	
• Maakt een technische tekening of gebruikt een bestaande tekening of een moodboard			✓	
• Bepaalt de kanttechnieken (klostechneken en/of naaldkanttechnieken en/of haaknaaldkant-perlage-borduurtechnieken)	✓			
3. Kiest de benodigde materialen, kleuren en gereedschappen uit in functie van de uiteindelijke toepassing van het werk en met zin voor esthetiek				

Activiteiten	Vaardigheden	Kenniselementen per activiteitenblok
--------------	--------------	--------------------------------------

• Kiest het soort garen en de dikte ervan	✓			<ul style="list-style-type: none"> • Basiskennis van esthetica en kunstgeschiedenis • Kennis van de verschillende grondstoffen en materialen van kant en/of borduur en perlage
• Kiest het soort kloskussen of het soort kant-perlage-borduurraam en haaknaaldnummers, naald	✓			
• Houdt rekening met de mogelijkheden, beperkingen, technische neveneffecten (eventuele allergische reacties op materiaalsoorten), beschikbaarheid en kosten	✓			

4. Bereidt het werk voor in een logische volgorde

• Leest patroon en technische tekening	✓			<ul style="list-style-type: none"> • Kennis van technische (siergrond)tekeningen; codes en symbolen • Grondige kennis van kantpatronen en/of borduur-en perlagepatronen • Grondige kennis van manuele kanttechnieken (klostechnieken en/of haaknaaldkant-, borduur-en perlagetechnieken en/of naaldkanttechnieken) • Grondige kennis van kantsoorten en/of borduur-en perlagesoorten
• Leest codes en symbolen	✓			
• Plaatst het patroon op het kloskussen, op de stof of de tule op het raam			✓	
• Rolt de draad op de klossen, steekt de draad in de juiste soort naald of kiest de juiste haaknaald, garens, rijgt parels en/of pailletten op draad			✓	
• Past manuele kanttechnieken nauwkeurig toe: de verschillende slagen of steken in functie van de kantsoort of het patroon			✓	

5. Vervaardigt of ornameenteert het kantwerkstuk en werkt het nauwkeurig uit

• Past de verschillende slagen, steken of siergronden toe			✓	<ul style="list-style-type: none"> • Kennis van de verschillende grondstoffen en materialen van kant en/of borduur en perlage • Kennis van technische (siergrond)tekeningen; codes en symbolen • Kennis van ergonomisch werken • Kennis van versieringselementen - en producten
• Zet de juiste spanning op de draden, al dan niet afhankelijk van de contouren en siergronden			✓	
• Plaatst de spelden met precisie op de prikking			✓	
• Gebruikt appret en stijfsels voor kant- en borduurwerken (o.a. Arabische gom voor perlage)			✓	
• Werkt het kantwerk zorgvuldig af zodat het			✓	

Activiteiten	Vaardigheden	Kenniselementen per activiteitenblok	
--------------	--------------	--------------------------------------	--

weinig sporen nalaat in het eindproduct				
6. Voert herstellingen uit op kostuums en tafeldecoratie				
<ul style="list-style-type: none"> • Documenteert de toestand waarin het werkstuk wordt gevonden en wint bij twijfel advies in (erfgoed) 	✓			<ul style="list-style-type: none"> • Kennis van herstellingstechnieken • Kennis van de verschillende grondstoffen en materialen van kant en/of borduur en perlage • Kennis van ergonomisch werken • Grondige kennis van manuele kanttechnieken (klostechnieken en/of haaknaaldkant-, borduur-en perlagetechnieken en/of naaldkanttechnieken) • Grondige kennis van kantsoorten en/of borduur-en perlagesoorten
<ul style="list-style-type: none"> • Stelt de omvang vast van de interventie op het werkstuk 	✓			
<ul style="list-style-type: none"> • Stelt de oorzaken vast van schade, slijtage, verwerking 		✓		
<ul style="list-style-type: none"> • Selecteert de meest geschikte kanttechnieken, materialen en gereedschap voor de uitvoering van onderhoud, herstel,... 	✓			
<ul style="list-style-type: none"> • Herstelt het werkstuk 			✓	
<ul style="list-style-type: none"> • Brengt klant/opdrachtgever op de hoogte van alle belangrijke informatie ter voorkoming van schade, slijtage en verwerking 	✓			
<ul style="list-style-type: none"> • Evalueert het succes van de interventie 	✓			
7. Geeft de technieken van het vak door en zet sensibiliseringsacties op				
<ul style="list-style-type: none"> • Volgt de vaardigheden van de medewerkers op 	✓			<ul style="list-style-type: none"> • Kennis van herstellingstechnieken • Kennis van de verschillende grondstoffen en materialen van kant en/of borduur en perlage • Kennis van technische (siergrond)tekeningen; codes en symbolen • Kennis van ergonomisch werken • Kennis van versieringselementen - en producten • Grondige kennis van kantpatronen en/of borduur-en perlagepatronen • Grondige kennis van manuele kanttechnieken (klostechnieken en/of haaknaaldkant-, borduur-en perlagetechnieken en/of
<ul style="list-style-type: none"> • Volgt ontwikkelingen in het vakgebied op 	✓			
<ul style="list-style-type: none"> • Doet voorstellen voor opleiding 	✓			
<ul style="list-style-type: none"> • Geeft uitleg over de uitvoering van opdrachten 	✓			
<ul style="list-style-type: none"> • Geeft zelf het goede voorbeeld 	✓			
<ul style="list-style-type: none"> • Bespreekt de uitvoering van de opdrachten met de medewerkers 	✓			
<ul style="list-style-type: none"> • Stuurt bij indien nodig 		✓		

Activiteiten	Vaardigheden	Kenniselementen per activiteitenblok
--------------	--------------	--------------------------------------

		naaldkanttechnieken)				<ul style="list-style-type: none"> • Grondige kennis van kantsoorten en/of borduur-en perlagesoorten
8. Stelt een staal of modellen aan stilisten, klanten, kopers voor of stelt een knipselboek of catalogus van een nieuwe collectie samen						
<ul style="list-style-type: none"> • Neemt deel aan evenementen en beurzen 	✓					<ul style="list-style-type: none"> • Basiskennis van commerciële technieken
<ul style="list-style-type: none"> • Stelt de collectie voor volgens bepaalde thema's en/of verkoopdoelstellingen 	✓					
<ul style="list-style-type: none"> • Voorziet de voorgestelde collectie van informatiefiches 	✓					

2.2 BESCHRIJVING COMPETENTIES ADHV DE DESCRIPTORELEMENTEN

Kennis

- Basiskennis van esthetica en kunstgeschiedenis
- Basiskennis van commerciële technieken
- Kennis van herstellingstechnieken
- Kennis van de verschillende grondstoffen en materialen van kant en/of borduur en perlage
- Kennis van technische (siergrond)tekeningen; codes en symbolen
- Kennis van ergonomisch werken
- Kennis van versieringselementen - en producten
- Grondige kennis van kantpatronen en/of borduur-en perlagepatronen
- Grondige kennis van manuele kanttechnieken (klostechnieken en/of haaknaaldkant-, borduur-en perlagetechnieken en/of naaldkanttechnieken)
- Grondige kennis van kantsoorten en/of borduur-en perlagesoorten

Cognitieve vaardigheden

- Stelt vragen over de wens van de klant/opdrachtgever
- Stelt de kenmerken van de opdracht vast (ontwerp, tekening, aard van het materiaal)
- Bespreekt de opdracht aan de hand van een eigen of door de klant aangeboden foto, schets of technische tekening

- Schat de haalbaarheid van de opdracht in
- Geeft informatie over het te verwachten resultaat
- Stelt materialen en toepassingen voor die beantwoorden aan de technische vereisten, de noden en aan het budget
- Berekent de benodigde grondstoffen en manuren voor een bepaald werk
- Schat of berekent de kosten
- Spreekt de prijs en de uitvoeringstermijn af
- Bepaalt de kanttechnieken (klostechnieken en/of naaldkanttechnieken en/of haaknaald-kant-perlage-borduurtechnieken)
- Kiest het soort garen en de dikte ervan
- Kiest het soort kloskussen of het soort kant-perlage-borduorraam en haaknaaldnummers, naald
- Houdt rekening met de mogelijkheden, beperkingen, technische neveneffecten (eventuele allergische reacties op materiaalsoorten), beschikbaarheid en kosten
- Leest patroon en technische tekening
- Leest codes en symbolen
- Documenteert de toestand waarin het werkstuk wordt gevonden en wint bij twijfel advies in (erfgoed)
- Stelt de omvang vast van de interventie op het werkstuk
- Selecteert de meest geschikte kanttechnieken, materialen en gereedschap voor de uitvoering van onderhoud, herstel,...
- Brengt klant/opdrachtgever op de hoogte van alle belangrijke informatie ter voorkoming van schade, slijtage en verwerking
- Evalueert het succes van de interventie
- Volgt de vaardigheden van de medewerkers op
- Volgt ontwikkelingen in het vakgebied op
- Doet voorstellen voor opleiding
- Geeft uitleg over de uitvoering van opdrachten
- Geeft zelf het goede voorbeeld
- Bespreekt de uitvoering van de opdrachten met de medewerkers
- Neemt deel aan evenementen en beurzen
- Stelt de collectie voor volgens bepaalde thema's en/of verkoopdoelstellingen
- Voorziet de voorgestelde collectie van informatiefiches

Probleemoplossende vaardigheden

- Stuur bij indien nodig
- Stelt de oorzaken vast van schade, slijtage, verwerking

Motorische vaardigheden

- Tekent zelf een ontwerp of past een bestaand ontwerp aan
- Maakt een patroon, prikking of technische tekening met te gebruiken siergronden
- Maakt een technische tekening of gebruikt een bestaande tekening of een moodboard
- Plaatst het patroon op het kloskussen, op de stof of de tule op het raam
- Rolt de draad op de klossen, steekt de draad in de juiste soort naald of kiest de juiste haaknaald, garens, rijgt parels en/of pailletten op draad

- Past manuele kanttechnieken nauwkeurig toe: de verschillende slagen of steken in functie van de kantsoort of het patroon
- Past de verschillende slagen, steken of siergronden toe
- Zet de juiste spanning op de draden, al dan niet afhankelijk van de contouren en siergronden
- Plaatst de spelden met precisie op de prikking
- Gebruikt appret en stijfsels voor kant- en borduurwerken (o.a. Arabische gom voor perlage)
- Werkt het kantwerk zorgvuldig af zodat het weinig sporen nalaat in het eindproduct
- Herstelt het werkstuk

Omgevingscontext

- Het beroep wordt uitgeoefend in een atelier of museum
- Het beroep wordt uitgeoefend in optimale omstandigheden: licht, temperatuur, ergonomie,...
- Het handelen varieert naargelang de opdracht: de handelingen moeten worden afgestemd op de eigenschappen van het werk, de wensen van de opdrachtgever en de kantsoort
- De uitvoering van het beroep vraagt het minutieus opvolgen van de werkvolgorde
- Creativiteit en zin voor esthetiek in de opmaak en afwerking van het kantwerkstuk is noodzakelijk
- Het beroep vereist kwaliteitsvol - haute couture waardig- handelen

Handelingscontext

- Het werk impliceert het langdurig zitten in dezelfde positie
- De beroepsbeoefenaar voert uiteenlopende opdrachten uit met een zeer breed gamma aan materialen en gereedschappen
- Het beroep vereist constante aandacht omwille van omgang met delicaat/breekbaar materiaal
- Het beroep vereist een hoge mate aan precisie bij de uitvoering van de opdracht
- Bij perlage- en borduurwerk maakt de beroepsbeoefenaar een inschatting van allergische reacties op materialen van zowel zichzelf als van de klant
- Het beroep houdt het geregeld in contact komen met leveranciers, deskundigen en klanten in
- De beroepsbeoefenaar is verantwoordelijk voor een verantwoorde planning, voor de keuze van kwaliteitsvolle en prijsbewuste grondstoffen en materialen

Autonomie

Is zelfstandig in

- Het voorbereiden van de taken
- Het uitvoeren van de taken
- Het controleren van de taken
- Het afwerken van de taken

Is gebonden aan

- De wensen van de klant
- De opdrachten en bestellingen

Doet beroep op

- Beroepsverenigingen

Verantwoordelijkheid

- Bepaalt samen met de klant de kenmerken van het te realiseren werkstuk
- Maakt een patroon of past een bestaand patroon aan in functie van de opdracht
- Kiest de benodigde materialen, kleuren en gereedschappen uit in functie van de uiteindelijke toepassing van het werk en met zin voor esthetiek
- Bereidt het werk voor in een logische volgorde
- Vervaardigt of ornamenteert het kantwerkstuk en werkt het nauwkeurig uit
- Voert herstellingen uit op kostuums en tafeldecoratie
- Geeft de technieken van het vak door en zet sensibiliseringsacties op
- Stelt een staal of modellen aan stilisten, klanten, kopers voor of stelt een knipselboek of catalogus van een nieuwe collectie samen

2.3 ATTESTEN EN VOORWAARDEN

Wettelijke attesten

Geen

Vereiste attesten

Geen

Instapvoorwaarden

Geen

3. Arbeidsmarktrelevantie / maatschappelijke relevantie

3.1 MAATSCHAPPELIJKE EN CULTURELE RELEVANTIE

Belang vanuit cultureel-historisch perspectief

Kantwerk is in Vlaanderen een ambacht met een eeuwenlange geschiedenis. Verschillende generaties vrouwen hebben dit ambacht doorgegeven van generatie tot generatie. Er bestaan meerdere methoden om een kantwerk tot stand te brengen, maar de verschillende technieken leiden tot een product met transparantie als gemeenschappelijke eigenschap. De kanttechnieken kloskant, naaldkant, gemengde kanten en Lierse haaknaaldkant verschillen technisch sterk van elkaar.

- Kloskant wordt gemaakt met behulp van houten klosjes waarop draden gewikkeld worden. De kantklosster werkt volgens een bepaald patroon, op een prikking, die op een kantkussen bevestigd wordt. Met behulp van de klosjes gaat de klosster de draden met elkaar verweven en spelden houden het patroon in vorm.
- Bij de naaldkant daarentegen wordt enkel gebruik gemaakt van naald en draad. De werkster zet een stramien van vlakken uit op een patroon. Vervolgens gaat ze deze vlakken opvullen met verschillende siersteken die specifiek zijn voor de naaldkant. De gemengde kanten zijn een combinatie van klos- en naaldkant.
- De Lierse kant wordt gemaakt op mechanische tule die opgespannen wordt op een raam. Op de tule wordt een ontwerp aangebracht met uitwisbaar potlood. De kantwerkster voert de tekening uit met behulp van een fijne haaknaald en draad.

Kant wordt nog steeds vervaardigd met dezelfde traditionele methoden, maar de vormgeving onderging in de loop van de tijd een grondige evolutie. In functie van het verderzetten van de traditionele technieken worden oude patronen opnieuw uitgetekend en gereconstrueerd. In de 20ste eeuw ontwikkelde zich een nieuwe stroming, kantwerk groeide uit tot een vorm van textielkunst waarbij geëxperimenteerd wordt met materialen en vormen. De meest recente evolutie is het kantwerk als inspiratiebron voor design en 3D printing.

In de loop van de geschiedenis is het cultuurhistorisch belang van het element kant maken in Vlaanderen duidelijk aanwezig geweest in verschillende lagen van de bevolking. De kantwerkster, de handelaars, de producenten van materialen enerzijds en de dragers en gebruikers van het eindproduct hadden hun eigen maatschappelijke rol. Belangrijk is dat ondanks de opkomst van de mechanische kant in de 19de eeuw deze traditie in de 21ste eeuw nog zeer levendig is en door duizenden kantwerksters in Vlaanderen en ver daarbuiten wordt voortgezet. Deze realiteit garandeert de borging van het kanterfgoed op lange termijn.

De Vlaamse kanten hebben een sterke internationale uitstraling en behoren tot de topstukken van de verzameling van grote musea in wereldsteden als New York, Londen, Brussel en Antwerpen. De stad Brugge heeft een sterke reputatie als kantstad en vormt deels daardoor ook een toeristische aantrekkingspool. Verschillende generaties kantwerksters werden er opgeleid, zij droegen hun kennis uit op nationaal en internationaal niveau. Verschillende andere steden als Brussel, Mechelen, Turnhout en Lier hebben rijk historisch kantverleden en zetten de traditie van de opleidingen voort.

Economisch gezien dient de handgemaakte kant nog steeds als inspiratiebron in de wereld van mode en design. Dit uit zich in de talrijke toepassingen in kleding, lingerie en juwelen. Grote couturiers gebruiken nog dikwijls kant in hun ontwerpen. In de designwereld ontstaan talrijke gebruiksobjecten en decoratiestukken met kant als inspiratiebron.

Op sociaal vlak is het maken van kant een gebeuren dat vele vrouwen samenbrengt in onderwijsinstellingen en verenigingen. Het zet aan tot netwerking tussen de verschillende belanghebbenden binnen de kant-erfgoedgemeenschap: de makers, de verzamelaars, de musea en de erfgoedorganisaties.

Belang vanuit artistiek perspectief

De laatste kwart van de 20ste eeuw ontstond ook een vernieuwende stroming in 10 kunstacademies en in het Atelier van de 20ste eeuw in Brussel. Experimenteren met kleuren en materialen leidde tot creatie van decoratieve driedimensionale objecten.

De laatste stroming is de intrede van kant als inspiratiebron voor design.

4. Samenhang

Er zijn geen verwante dossiers

Kantwerker